

Asia: VN/4655/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi terveydenhuoltolain ja asiakastietolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne koskien potilastietojen käsittelyyn liittyvää käyttöoikeussäätelyn muutosta (asiakastietolain 9 §:n muutos)

Suomen Terveystalo Oy (myöhemmin ”Terveystalo”) kiittää mahdollisuudesta lausua lakihankkeesta ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Terveystalo pitää esityksen tavoitteita kannatettavana. Hallitusohjelmassa on todettu terveydenhuollon osalta tavoitteeksi painopisteen siirtämisen korjaavista palveluista kohti ennaltaehkäisyä. Hallitusohjelmassa myös esitetään tavoite vahvistaa yhteistyötä muun muassa työterveyshuollon ja julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Lisäksi puoliväliriihessä nostettiin esille tarvetta purkaa lainsäädännöllisiä esteitä tekoälyn hyödyntämiselle.

Nyt käsiteltävän lakihankkeen tarkoituksena on selventää oikeustilaa ennakoivaa terveydenhuoltoa varten tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn osalta, jonka merkitys tulevaisuudessa tulee entisestään kasvamaan. Hallitusohjelman tavoitteiden täysimääräisen toteutumisen saavuttamiseksi tämän oikeustilan selkeyttämisen tulisi kuitenkin koskea yhtä lailla yksityisiä terveyspalveluiden tarjoajia kuin myös julkisia toimijoita.

Kahden miljoonan suomalaisen perusterveydenhuolto tapahtuu työterveydessä. Yhä useampi suomalainen hyödyntää myös muuten yksityisiä terveyspalveluita, ja Kela 65 -mallin myötä tämä osuus tulee kasvamaan. Niinpä uuden käyttöoikeussäätelyn tulisi yksiselitteisesti mahdollistaa potilastietojen käsittely ennakoivaan terveydenhuoltoon myös yksityissektorilla.

Tulevaisuudessa yhä useampi ihminen tulee hyödyntämään joustavasti niin julkisen kuin myös yksityisen terveydenhuollon palveluita. Esimerkiksi Kela 65 -mallin myötä potilailla voi olla

vastaanotto- ja diagnostiikkakäyntejä yksityisellä palveluntuottajalla sekä Kela 65 -mallin puitteissa että itsemaksavana. Nyt käsiteltävänä olevan lainsäädäntöesitysluonnoksen mukaisesti näistä käynneistä kuitenkin vain Kela 65 -käyntien potilastietoa voisi hyödyntää ennakoiwaan terveydenhuoltoon, ja vain hyvinvointialueen toimesta.

Ehdotamme myös, että sääntelyssä tulisi huomioida, että käyttöoikeuden rajaaminen tulisi tehdä rooliperusteisesti eikä kohdentaa erikseen nimettyihin ammattihenkilöihin. Tämä vastaisi nykyisiä käytäntöjä käyttöoikeuksien hallinnassa.

Esimerkiksi seuraavanlainen muotoilu asiakastietolain 9 §:n osalta olisi toimiva:

Palvelunantajan omassa rekisterinpidossa olevia välttämättömiä potilastietoja saa lisäksi käsitellä terveydenhuoltolain 13 §:ssä tarkoitetun terveystarkastuksen kohderyhmän määrittämisen tehtävässä, 14 §:ssä tarkoitetun seulonnan kohderyhmän määrittämisen tehtävässä sekä 24 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun hoidon seurannan ja 4 kohdassa tarkoitetun terveysongelmien varhaisen tunnistamisen ja hoidon seurannan tehtävässä sekä vastaavissa muun palvelunantajan kuin terveydenhuollon järjestäjän tuottamissa terveyspalveluissa. Palvelunantajan on määriteltävä työtehtäväperusteisesti keillä terveydenhuollon ammattihenkilöillä ja muilla asiakastietoja käsittelevillä henkilöillä on oikeus käyttää potilastietoja kyseisissä tehtävissä. Uudenmaan maakunnan alueella kukin hyvinvointialue ja Helsingin kaupunki saavat lisäksi käsitellä HUS-yhtymän rekisterinpidossa olevia alueensa henkilöiden potilastietoja.

Kommenttinne koskien terveydenhuoltolain 13 §:n täsmentämistä

Suomen Terveystalo Oy:llä ei ole tähän kohtaan kommentoitavaa.

Kommenttinne koskien terveydenhuoltolain 14 §:n täsmentämistä?

Suomen Terveystalo Oy:llä ei ole tähän kohtaan kommentoitavaa.

Kommenttinne koskien terveydenhuoltolain 24 §:n täsmentämistä

Suomen Terveystalo Oy:llä ei ole tähän kohtaan kommentoitavaa.

Pidättekö kannatettavana, että käyttöoikeussääntelyä muutetaan siten, että mahdollistetaan käsittely myös tässä ehdotuksessa mainituissa tehtävissä?

Kyllä, kommentit: [Terveystalo pitää esityksen tavoitteita kannatettavana. Nyt käsiteltävän lakihankkeen tarkoituksena on selventää oikeustilaa ennakoiwaan terveydenhuoltoa varten tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn osalta, jonka merkitys tulevaisuudessa tulee entisestään kasvamaan. Hallitusohjelman tavoitteiden täysimääräisen toteutumisen saavuttamiseksi tämän oikeustilan selkeyttämisen tulisi kuitenkin koskea yhtä lailla yksityisiä terveyspalveluiden tarjoajia kuin myös julkisia toimijoita, kuten olemme edellä ensimmäisen kysymyksen kohdalla esittäneet.]

Selkeyttääkö esitys mielestänne potilastietojen käsittelyä tässä ehdotuksessa tarkoitetuissa terveydenhuollon palveluissa?

Ei, miksi ei, sääntelyehdotuksia? [Selkeän lakiperustan saaminen henkilötietojen käsittelylle ennakoivan terveydenhuollon tarkoituksissa on yhtä tärkeää yksityisille terveydenhuollon palveluntarjoajille kuin myös julkisille toimijoille, kuten aiempien kysymyksien vastauksissa olemme esittäneet. Lisäksi esityksen tulisi selkeämmin ottaa kantaa automaattiseen päätöksentekoon.]

Edellyttäisikö ennakoivan terveydenhuollon palvelujen järjestäminen esityksessä tarkoitetulla tavalla automaattisesta päätöksenteosta säätämistä?

Kyllä, kommentit: [Lakihankkeen yhteydessä tulisi nykyistä selkeämmin todeta, että henkilötietojen käsittelyssä ennakoivaa terveydenhuoltoa varten ei ole kyse tietosuoja-asetuksen mukaisesta automaattisesta päätöksenteosta eikä profiloinnista. Ilman tällaista nimenomaista toteamusta joko lain tasolla tai vähintään lain perusteluissa lakihanke ei tule saavuttamaan tavoitteitaan, koska juuri tämä epäselvyys on vaikeuttanut ennakoivan terveydenhuollon hankkeita tähän mennessä, kuten esityksessä kuvatut tietosuojavaltuutetun ratkaisut osoittavat. Vaihtoehtoisesti, jos katsotaan että ennakoivan terveydenhuollon yhteydessä tapahtuva tiedonkäsittelyssä sisältää automaattista päätöksentekoa ja/tai profilointia, tulisi tälle toiminnalle säätää nimenomainen oikeusperuste asiakastietolakiin ja/tai tietosuojalakiin. Suomen kansallinen sääntely ja sen tulkinta olisi näin paremmin linjassa myös tietosuoja-asetuksen artiklan 9(2)(h) kanssa, jonka tarkoitus on ollut selkeästi mahdollistaa nimenomaan myös ennalta ehkäisevän terveydenhuollon vaatima henkilötietojen käsittely.]

Miten ehdotettu sääntely sopii mielestänne yhteen voimassaolevan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun asetuksen (457/2024) soveltamisen kanssa?

Suomen Terveystalo Oy:llä ei ole tähän kohtaan kommentoitavaa.

Tulisiko sääntelyssä olla jotain muita EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia suojatoimenpiteitä rekisteröidyn oikeuksien turvaamiseksi?

Ei, miksi ei: [Hallituksen esityksessä on käsityksemme mukaan huomioitu kattavasti rekisteröidyn oikeudet.]

Onko potilaan oikeudet huomioitu esityksessä mielestänne tarkoituksenmukaisella tavalla?

Kyllä, kommentit:

Tulisiko potilaan itsemääräämisoikeus turvata esimerkiksi ennakoivan terveydenhuollon palveluihin liittyvällä erillisellä kielto-oikeudella?

Kyllä, kommentit: [Ennakoivan terveydenhuollon puitteissa lähetetty yhteydenotto potilaalle ei käsityksemme mukaan vaaranna potilaan itsemääräämisoikeutta, koska potilas voi jättää yhteydenoton huomiotta. Erityisen tärkeää on, että viestistä käy ilmi, että potilas voi itse valita hakeutuuko viestin pohjalta hoitoon vai ei. Kannatamme tästä huolimatta ajatusta siitä, että potilaalla olisi myös oikeus kieltää hänen kontaktoimisensa ennakoivan terveydenhuollon tarkoituksessa.]

Huomioiko esitys mielestänne riittävästi teknologiaa kehittävien yritysten näkökulman?

Suomen Terveystalo Oy:llä ei ole tähän kohtaan kommentoitavaa.

Kannustaako esitys hyvinvointialueita ottamaan käyttöön ennakoivia ja ennaltaehkäiseviä palveluja myös teknologian ja potilastietojen analyysin tukemana?

Suomen Terveystalo Oy:llä ei ole tähän kohtaan kommentoitavaa.

Muut kommenttinne koskien esitystä:

-

Keller Milla
Suomen Terveystalo Oy